

Additio

Prologus

Replica

sed hñ aspiciēti verā r ppiā lre significatiōe ex hac auctori- tate nō habēt intētū: s; forte ex ea pōt oppositū pbari: ad qđ sciēdū q aliud ē dicere: Memērote leg' moysi: r aliđ ē dicere: Seruate legē moysi rē. Nā ad suādū legē req̄rit facere ea q̄ i lege p̄cipiunt: r vitare ea q̄ in lege phibēt: ad memoriā xō le- gis habēdā h nō requirit: s; sufficit habere memoriā de lege i mēte ad ei' spūalē intelligētiā p̄cipiēdā: vñ i hoc loco p̄beta ad spūalē legis intelligētiā iuitat fm glo. iter linearē: nō autē exhortat ad obseruatiā legis: r sic ex ista auctoritate h' q' ceri monialia r iudicialia legis mosaice de qb' hic tm̄ sit mērio sūt habēdā i memoriā nō p̄dicto: nō autē seruādā qđ ē p̄tra eos. si em̄ p̄beta intēderet exhortari p̄p̄m ad legē mosaicam p̄p̄- tuo obfūādā vtiq; dicitur: Seruate seu custodite legē moysi: r hoc nō dicit: s; memērote leg' ad innuēdū qđ. s; dicitur est. et notādū q' hāc differentiā inter custodire p̄ceptum r memoriā habere de p̄cepto seu de lege ponit Rab. moyses gerūdē. in expositiōe sup pentateuch. sup illud verbū: Exo. xx. Memē- to vt diē sabbati sanctifices r illud x̄bū Deu. v. Obserua diē sabbati: dicēdo q' primū verbū importat p̄ceptū affirmatiuū solū de memoriā sabbati habēdā. r scdm verbū ipoztat p̄ce- ptū de custodiēdis oibus q' custodiēda sunt in sabbato.

In eodē ca. vbi dicitur i postil. Et cōuertit cor patris ad filios. Doc qđ dicitur de helia. At cōuertit cor eoz: videt' p̄p̄ie exponendū de sc̄to Johāne baptista q' p̄cessit

Glo. ordi.

Epistola Babani. Om̄ino excellētissimo r in cultu xp̄iane religionis strē nūissimo Audouico regi. Baban' viliūm' fuoz del i dño dominox p̄p̄tūā optat salutē. Cū sim p̄nptus aīo ad parendū atq; seruendū vestre volūtati: q̄tūdie cogi- to qđ honorificētie v're gratū exhibe- am vt mei memoriā sedulo apđ vos maneant: r deuotio mēris mee q' obse- quiū vestrū appareat. Nā grādis mi- hi questiois

Nico. de lyra

Incipit expositio fratris Bitonis ordinis minor sup plogū Machab. Machabeoz libri duo p̄no- tat p̄lia rē. Nā qđ exponam' plogū p̄libem' qđā antee- dentia q' necessaria iudica-

m: r p̄mo notādū q' libri machabeoz nō sūt de canone: legū- tur tm̄ i eccl̄is p cōstitutiōe romane eccl̄ie. Itē due eplē Ba- bani q̄rū vna scribit Audouico regi francoz: r altera Gerol- do archidiacono nūq; i biblia sūt scribēde nec plogi sūt dicē- de q̄rū occasiōe nōnulli sic errāt vt libroz istos credāt a Baba- no fuisse trāstatos cū ip̄e nō trāstulerit: s; tm̄ fuerit cōmētā'. De his duob' libris dicit Hiero. i. plogo galeato. Machabeo- rū p̄mū hebraicū repperi. sc̄dus grec' ē qđ ex ip̄a p̄brasi. p̄ba- ri pōt. Itē nullā video i dicit' epl̄is difficultatē nisi q' aliq' du- bitant d' significatiōe hui' nois vangioñ. sūt aut vangiones ppli qđā de qb' dicit Lucan' i p̄mo: Et q' de laxis imitāt' sar- mata bractis vangioēs baraniz truces rē. His visis ad plo- gū accedam'. P̄uissio istī' plogi currit p cōtinētiā r cōtēta: r p̄mo tāgīf de cōtinētib'. s. de duob' libris machabeoz. sc̄do d' cōtētis. s. de diuersitatib' cōtētoz. ibi: p̄notat' p̄lia rē. Itē i p̄mo pte p̄mo ponit Hiero. opis titulū. cū dicit Machabeo- rū libri. sc̄do ponit distinctiōe libroz vt nūerū. cū dicit: Duo. In pte sc̄da tāgīf cōtēta sub triplici differētia: qđā ei dicit' d' maiorib' p̄ncipaliter: qđā de oib' cōtētoz: qđā de aliqb' singu- lariter. P̄ncipalit' de maiorib' recitat' ducū p̄lia. ibi: p̄no- tat' p̄lia rē. r iude trophea. ibi: At nobil' machabei ducis triū- phos r ei' p̄minētia. ibi: Ex cui' noie rē. Cōtētoz de oib' reci- tat' sabbatoz pugna. ibi: Pugnā qz sabbatoz. vñ. j. Mach. ij. dicit: Dixit vir p̄mo suo: ecce cōitas oim. r seq̄t' ibidē: Dis- hō q' cūq; venerit aduersus nos i bello die sabbatoz pugnem' aduersus eū rē. Singularit' d' aliqb' recitat' septē fratru: mar- tyrū gesta r eoz m̄ris cōstātia. ibi: Hec qz historia. Dicit igit' Hiero Machab. libri duo. Nota q' i historiis scribit' q' i sc̄do libro machab. nō ē historie p̄secutio s; p̄secute recapitulatio. est ei' eplā quā scribit iudas machab' r senat' iudeoz hiero- lyme

Incipit plogus bti Hierony- mi p̄sbyteri i libros machabeoz.

Machabeoz libri duo p̄notat' p̄lia iter hebze- ruz duces gētēq; pla- ruz pugnā qz sabbato- rum: r nobiles machabei ducis triumphos: ex cuius noie r libri iudem sunt nuncupati. Hec quo- qz historia continet etiam in d' ta illa gesta machabeozum fra- trū: q' sub antiocho rege p sacris legib' dira tormēta p̄pessi sunt. Quos mat' pia dū diuersis sup-

xpm i spiritu r x̄tute helie: Nuce. j. Iste ei cōuertit cor patris ad filios inquātū digito demōstrauit filijs xpm i quē cor pa- trū fide r desiderio tēdebat: s; h in singulari vago: nō aut in singulari demōstrato. s; h cōuertit cor filioz ad patres eoz: in q̄tū xps quē filijs digito demōstrauit ē ille i quē patrū fides r desiderū tendebat saltē i singulari vago et sequit': Ne forte veniā r pcutiam terrā anathemate. q. d. si sine p̄cussore p̄cedē- te venissem deficiente demōstrāte me deficeret fides mea: r sic terra esset pcutienda anathemate rē.

Replica. In ca. iij. vbi dicit: At cōuertit cor patrum ad filios: postil. exponit de helia: qz hoc faciet p̄currēdo fm aduētū xpi. Bur. aut exponit de sc̄to Jo- hanne baptista: sed illa expositio est mystica: sicut: Johānes fuit mysticus helias: quia venit in spiritu et virtute helie: ex- positioni etiā Bur. si lralis esse debeat occurrūt inconuenien- tia: p̄mū qz in lra dicit' d' die p̄ueniēda magna r horribili: io- hannes aut nō p̄uenit diē horribilē sed desiderabilē. Itē dicit' de nō cōuersis p heliā cōminatoriē. Ne forte veniā r pcutiam terrā anathemate. Johānes aut nō p̄currit talem p̄cussore: qz christus nō venit post Johāne iudicare sed iudicari: nec ve- nit vt iudicet terrā vel pcutiat: sed vt saluet mundus p ipsum hui' salutis participes nos faciat christus ipse iesus i secula seculozum benedictus. Amen.

Additiōes Pauli epi Burg. ac replice m̄grī Matthie doringh eiusdē ordinis sup Malachā p̄betam finit.

Nico. de lyra

lyme disponsi iudeoz q̄ exulabat in diuersis regionib' oriētis rē. Baba- n' mag' lucidat x̄tate sup p̄cipiū se- cūdi libri. dicit em̄ q' sc̄dus liber dicitur sam hz a p̄oze narrationē: s; tm̄ historie nō destruit x̄tate: qz i m̄tra poris cōti- neat testimonia: tm̄ p plura iter scribit q' illo nō iueniūt. b' Hebreoz du. s. ma- thabā: de q. j. Mach. ij. r simonē. d' q' h' eodē. s. et iudā machabeū. de q. j. Mach. iij. r i plurib' sequētib' ca. r i nathan. d' q. j. Mach. ix. c' Hēteq; p- faruz Iudouis l. r. eymol. dicit q' p- se a p̄leo rege vocati sūt q' e greca aliā trāstēs ibi barbaras gētes graui diu- turnoq; bello p̄domuit: nouissime vi- ctōz nomē subiecte gētē dedit. idem i. xiiij. p̄caia r p̄sida a regib' medo et p̄leo cognoiate sūt ex qb' medta ab oc- casu trāsuersa parthia regna p̄lectif- a septētrione armentia circūdat: ab or- tu caspios videt: a meridie p̄sida. p̄sida aut tēdēs ab ortu vs- qz ad indos: ab occasu rubrū mare hz: ab aqlone xō mediā tāgīt: ab austro armenia q' p̄sida anectit. de p̄lis ducū h' in mult' locis: de mathabā r suis dicit Mach. ij. Collegerūt ex- ercitu r p̄cussit p̄ctōzes i ira sua. Itē d' iuda r suis dicit Mach. iij. p̄clat' p̄lia ist' cū lericia. r ibi d' seq̄t' quō iudas tuit obuiā apollonio r p̄cussit r occidit eū: r multa alia eprem pla patē. d' Mōbiles triumphos: qz cū paucis deuicit mul- tos r fortes. j. Mach. iij. Quō poterim' pauci pugnare ad- uersus m̄titudinē tātā r tā forte. r seq̄t' ibi: Insiluit i eos su- bito r p̄rit' ē seron r exercit' ip̄i' i p̄spectu ei'. Itē eodē. iij. At iudas vtr' q' se cū erāt: ne timuerit' m̄titudinē eoz: r ipe tū eoz ne formidet'. r seq̄t' Cōgressi sūt r cōtrite sunt gētes r fugerūt i capū rē. Itē i eodē: Cōmiserūt p̄liū r occiderūt de exercitu lysie qnq; milla viroz rē. e Machabei ducis. i. iud. d' q' dicit Mach. iij. A. Surrexit iudas q' vocat' machabē'. Interpret' aut machabē' p̄regēs vel p̄ctio: r de ip̄o dicit Machab. iij. q' p̄tegebat castra gladio suo: r ab isto macha- beo denoiant' libri machabeoz i q' notat' ei' p̄minētia. vñ se- quit': Ex cui' noie libri iudē nūcupati sūt. f' Bestia machabe- ozū fratru. de qb' legit' ij. Mach. vij. Cōtigit septem fratres vna cū m̄re apphēfos compelli a rege edere h' fas carnes por- cinas. Itē i quodā plogo q' in q̄busdā biblijs inuenit' r i- cipit: Machabeoz libri rē. dicit sic: Machabei septem fratres ab vna matre machabea noie geniti custodiētes legē: patris tra- ditionē: nō mā ducātes carnē porcina: ob h' ab antiocho rege sc̄dissimo in antiochia martyrij gloria coronati sunt cū matre sua: atq; sepulti cū magna veneratione ibi requiescūt. De eoz supplicis r de constantia matris legit' ij. Mach. vij.

Finis expositio istius prologi. Postilla

hi questiois angustia in aio versat cogitandi qd potissimu reue/ rerie vestre offera: qm alij iuxta id qd sibi cōdecet et opulētia rex vire ill' ministrat: multiplicia munera vob' deferūt. Ego aut ita p me v' nō efficere posse sentio. S; tñ vacu' a munere penit' nō ero: qz iuxta paupratē viriū mearū z ingenij tenuitatē ea q̄ in medi/ ratione sactarum scripturarū elaborauit offerre decerno: que licet non sunt condi gna prudentie vestre tamē credo nō sūt vbiqz spernēda. Præterito siquidem an no transmissi vobis tractatū in Danielē pphētā: quē nō solum ex dicitis maiorz: qnctis. ex nre paruitatē seuu cōfecerā. Hūc vō qz tēpus est illud quo romana ecclia cōstituit libros legi Machabeo/ rū in ecclesia: eorū dē librorū expositionē quā ante annos aliquot rogantib' ami cis sensu historico simul z allegorico di/ ctauerā: excellētie v're defero: vt si ali qm sensuz mysticū i eis vos dinoscere de lecter: habeatis in pmpri quo illū expli citū inuenire valeatis: nō dico valde di/ ferte z oratione rhetorica: s; lucido sūo/ ne et catholica fide. Vos qz si qd in p'di cto ope reperiat' vobis gratū z rite p/ latū: ei' grē v' deputer' a quo ē oē bonū. Si qd aut min' recte vel incōuenienter positū vobis ibidē videat: speritū mee magis deputeris q̄ malicie: q̄ q̄dū in v' corpulculo vixerō in xpi seruitio: p' possibilis fuerit laborare cōtendo. P' sius em̄ est misericordie vt q̄ mibi in aio hoc dedit velle ipm me bono ope faciat cōsumare. De q̄ ppheta ait: Prope ē do min' oibus inuocātib' se in veritate: z nō delinquet oēs qui sperant in se. Minu/ tas dñi nostri iesu xpi diu vos hic incolu mas: z legis dei veritatē amātes ad mul toz salutē custodiat: z p' hui' vite cursū ad verā z etnā beatitudinē puenire pcedat. Item alia epistola Babani.

ps. 144.

Ruerēdissimo z oī charitatis of/ ficio dignissimo Seroldo sacri pa latij archidiacono. Baban' vilis seruoium dei seruus in christo salutem. Memini me in palatio vangioñ. ciuitat' cōstitūtū: tecū habere sermonē de emnē tia scripturarū sanctarū: z de difficultate diuinarū historiarū: i q̄b' nō solū p aliquā ta loca p' varietatē rex z sūū puinciaz obsecr' ē sēsus: qnctis p tropoz figuraz occult' ē intellect'. Et qz eodē tpe comē/ rarios i libros Regū nup a nob' editos venerabili abbati Duduino tradiderā: tu qdē paruitatem meā exhortat' es quatenus in libros Paral. atqz machabeoz comē/ rarios iuxta vestigia mātoz pari studio cōderē: feci q̄tū potui: z prioris libri expositionē. Ludouico regi editā dedi: sequēt' vō tue sanctitati tradendā referuauit: vt petito tua non esset vana: neqz haberes me suggillādū: quasi tibi rogātū nollem. cōferrez quod alijs gratis cōtulerim: pinde qz iā cōfectū opus habes vt ere eo sicut decet seruū christi cū cōmunionē multoz: z qd so/ lus ipetraueras ad plurimoz vtilitatē puenire facias. De cetero qz volo sactitatē tuā scire: qm ipsū opus iō ptim d' diuina histo ria: ptim d' iosephi iudeoz historici traditōe: ptim vō d' aliaz gē/ tiū historijs cōtepu: vt qz nō tñ gēt' iudee ac pncipiū ei': s; z ali arū gētū sūr i ipō libro mēto sit: ex mltoz libroz collatiōe xis/ tas sacre historie pateat: z sensus narratiōis ei' lectori lucidior fiat. Tu vō si qd in memorato ope tibi gratū atqz vtile iueneris largitorū oim bonoz ide grās referas. Si qd at' rep'hēibile i eo cē veniā iperare nob' p sacras ofones festines. Sicqz optio lar/ gitorū dignū honorē: z fragill' opifici oportū cōferes solatiū. Fratnitatē tuā dīna maiestas p'per' successib' pollētē: z etne be atitudinis gaudia pmerētē: oī tpe nri memorē z p'quare dignes.

E factū est post q̄. Initiū libri machabeoz si ca. I mile est principio libri egechielis pphete: vbi scriptum est: Et factū est in tricesimo anno in quarto mense rē. Unde p̄mū nobis questio orit: cur is q̄ ad huc nihil dixerat: ita exorsus est dicēs: Et factū ē post q̄ percussit alexāder

Postilla Nicolai de Lyra super libros Machabeorum Incipit. Capitulum: I

E factū est. Post historiam Judith q̄tū ad histo/ rias in sacra scriptura nō cōtentas. sequit' histo/ ria in libro Machabeoz descripta rōne dicta i principio li/ bri Tobie. lz p magnū tps cōrige/ rit postea. nā historia libri Judith cōtigit tpe cāb' v'is filij cyri sm cō/ munē expositionē doctoz nostroz quā secut' sū exponēdo libū illuz. historia vō machabeoz cōtigit tpe ātiochi epiphanis reg' syrie: vt p' i pncipio primi libri. Serūtū histo/ ria videt' itricata p' duos frēs. s. seleucū z antiochū ephiphanē z eo/ rū posteros q̄ se mutuo expulerūt de regno guerra inter eos q̄tū ipa/ cabili cōmota. Ad euidētā igit' hi/ storie aliqd ē hic pmissū dē dicti regni successione. Sciendū igit' q' post mortē alexādrī magni ei' mo/ narchia i q̄tuo:z regna filij diuisa s; z macedonie: asie: egypti: z syrie: sicut Dan. viij. fuerat pphētū: s. de duob' p̄mis regnis nō fit men/ tio i. j. Machab. lib. s. pcedit sm pcessū regni syrie qd multū iudeā afflixit resistētib' put poterāt ma/ chabeis: z aliq' de regno egypti oc/ casionaliter iterponit. Sciendū igit' q' mortuo alexandro magno p̄m' regnauit i syria seleuc' z alij q̄tuo/ or post ipsū: z ser' fuit antiochus magn' q' duos habuit filios. s. se/ leucū philopatozē q' sibi successit in regno tāqz p̄mogenit' z antiochū ephiphanē q' tradit' fuit romanis obles: z audita morte p̄ris z iner/ tia seluci sui fratris venit i syriā et ab aliq' c'cluitatib' recept' fuit: z tādē syrie regnū obtinuit: ppe qd iter posteros ei' z posteros frīs sui de syrie regno fuit lōga cōcertatio: z aliq' p̄ualebat vna ps aliq' vō altera: z syria d' vna posteritate ad aliā trāsibat: vt p'z i figura b' posu/ ta i cui' sūmitate ponit' antiochus magn' z ei' duo filij in duob' lateri/ bus descēdēdo z sub eis eoz poste/ ri. Processus vō regni incipiendo ab antiocho magno de posteritate vni' filij ad alci' posteritatē v' i ca/ dē posteritate d' p̄re ad filiū v' ad aliū successozē p' i linea trāsuersali d' mīno facta. Et ad maiorē euidētā sup quēli/ bet successiue regnū obtinētē posui l'fal alphabeti b' p'cel/ sus ordinē dicti regni: z qm d' sūmis sacerdotib' iudeoz l' li. Machab. fit mēto: s. sciendū q' i aduo alexādrī tpe fuit sacerdos sūm' post eū onias s; q' ptoleme' sother rex egypt' pti mltos iudeos captiuauit: post eū simō iust' deide elea/ zar' frat' ei': deide onias simōis iusti fil' q' vsqz tūc fuerat puer: post eū simō fil' ei': deide onias fil' ei' tpe ātiochi magni z seleuci ei' filij: cui' tpe heliodor' ad spoliādā era/ riū i hierl'z fuit missus: z b' onias sm iosephū lib. r'ij. āti/ q̄rat' i iudaice ca. vj. habuit duos frēs. s. Jasonē z Menelaū q' successiue lz vsurpatiuē tenuerūt sūmū sacerdotiū q̄b' suc/ cessit alchim' p institutionē violētā ātiochi epiphanis qz n' erat d' linea sacerdotali lz descendisset ab aarō: vt b' i. ca. vij. z tūc sacerdotiū d'uenit ad machabeos q' ātiocho regi z ei' fact' q̄tū poterāt resistebāt. Habebāt etiā l'bi aliqd iu/ ris nā mathathias pat' eoz descēderat d' illis. r'ij. q̄s da/ uid instituerat ad deseruēdū tēplo dñi p vices suas. j. Pa/ ral. s. qz hui' p̄mi libri z secūdi machabeoz maior ē auctas q' iosephi cū ab ecclia recepti sint ad legēdū: ideo nō est dimittēdus text' ppe iosephū s mag' ecouerso. Secūdo vō libro. iij. ca. d' exp'sse q' iason fuerit frat' onie z q' mene/ laus et lysimachus fuerūt frēs simōis ppositi tēpli. z de tri/ bu beniamin: sic z iste simō: vt b' i. lib. ca. iij. De alchimō vō b' i. lib. filij. q' fuerat sūmus sacerdos tpe ātiochi epi/ phanis

ps. 78

plicijs vrgerent: nō solum nō fle uit: s; z gaudēs hortabat ad glo riā passiōis. Itē alius plog'.

Machabeoz libri licet nō habeant in canone he/ bzeoz: tñ ab ecclia inter diuinoz voluminū annotat' hi/ storias. Prænotat aut' plia inter hebzeozū duces: gentesqz p̄sarū: pugnā quoqz sabbatoz z nobi/ les machabei triumphos: sedus qz amicitiarū cū romanorū du/ cib' atqz legationū. Machabei septē fratres ab vna matre ma/ chabea noie geniti: custodientes legē patris traditionē nō mādu/ cantes carnē porcina: ob hoc ab antiocho rege seuissimo in antio/ chia martyriū gloria coronati sūt cū matre sua atqz sepulti cū ma/ gna veneratione ibi quiescunt.

Finit prologus.

Incipit liber primus Macha beoz q' nō sūt in canone. Ca. I **F**actū est post q̄ percussit alexāder philippi rex mace/ do qui primus re gnauit i grecia: e/ gressus d' terra ce/ thim: darium regem perlaruz et

de posteritate d' p̄re ad filiū v' ad aliū successozē p' i linea trāsuersali d' mīno facta. Et ad maiorē euidētā sup quēli/ bet successiue regnū obtinētē posui l'fal alphabeti b' p'cel/ sus ordinē dicti regni: z qm d' sūmis sacerdotib' iudeoz l' li. Machab. fit mēto: s. sciendū q' i aduo alexādrī tpe fuit sacerdos sūm' post eū onias s; q' ptoleme' sother rex egypt' pti mltos iudeos captiuauit: post eū simō iust' deide elea/ zar' frat' ei': deide onias simōis iusti fil' q' vsqz tūc fuerat puer: post eū simō fil' ei': deide onias fil' ei' tpe ātiochi magni z seleuci ei' filij: cui' tpe heliodor' ad spoliādā era/ riū i hierl'z fuit missus: z b' onias sm iosephū lib. r'ij. āti/ q̄rat' i iudaice ca. vj. habuit duos frēs. s. Jasonē z Menelaū q' successiue lz vsurpatiuē tenuerūt sūmū sacerdotiū q̄b' suc/ cessit alchim' p institutionē violētā ātiochi epiphanis qz n' erat d' linea sacerdotali lz descendisset ab aarō: vt b' i. ca. vij. z tūc sacerdotiū d'uenit ad machabeos q' ātiocho regi z ei' fact' q̄tū poterāt resistebāt. Habebāt etiā l'bi aliqd iu/ ris nā mathathias pat' eoz descēderat d' illis. r'ij. q̄s da/ uid instituerat ad deseruēdū tēplo dñi p vices suas. j. Pa/ ral. s. qz hui' p̄mi libri z secūdi machabeoz maior ē auctas q' iosephi cū ab ecclia recepti sint ad legēdū: ideo nō est dimittēdus text' ppe iosephū s mag' ecouerso. Secūdo vō libro. iij. ca. d' exp'sse q' iason fuerit frat' onie z q' mene/ laus et lysimachus fuerūt frēs simōis ppositi tēpli. z de tri/ bu beniamin: sic z iste simō: vt b' i. lib. ca. iij. De alchimō vō b' i. lib. filij. q' fuerat sūmus sacerdos tpe ātiochi epi/ phanis

Glo.ordi. I Machabeorum... (marginal notes on the right edge of the page)